

1816), te Berkel o.l.v. ds. Samuël Kam (1816-1821), vervolgens weer te Rotterdam door verschillende predikanten. Het "Zendelingenhuis" werd echter aan het eind van de 19e eeuw te klein door het besluit van een aantal zendingscorporaties de opleiding aldaar te concentreren. Bovendien was het gebouw bouwvallig geworden en leden de bewoners onder de stank van naburige fabrieken. De beslissing om naar Oegstgeest te gaan was geen eenvoudige. Er bestonden sterke emotionele banden met Rotterdam, waar in 1797 het N.Z.G. was opgericht. Men overwoog ook nog Den Haag als plaats van vestiging, maar nam het achteraf zeer verstandige besluit naar Oegstgeest te gaan. Daar was niet alleen een prachtig terrein beschikbaar, maar de nabijheid van de Leidse universiteit bleek van grote betekenis voor de opleiding.

Terecht noemt de auteur hierbij de naam van de bekende dr. J.W. Gunning, van 1894-1923 zendingsdirector.

De brochure is een populair-wetenschappelijk geschrift, bedoeld voor een breed publiek en geeft ondanks de beperkte omvang veel informatie over het opleidingsfacet van de zendingsgeschiedenis. In het bijzonder mag gewezen worden op de goede foto's, die een beeld geven van de veranderingen in de visie op de zending en de zendingsopleiding. Ter illustratie zijn te noemen de foto's van candidaat-zendingen uit het begin van deze eeuw: deftige heren, blanke zendingen, die vanuit het westen de Boodschap zullen brengen aan arme heidenen, en de foto's van zendingsarbeiders uit de 80er jaren: moderne, mondige jonge mannen en vrouwen, partners in obediance, die zich in dienst gaan stellen van de kerken ginds. Vele namen van mannen en vrouwen die een belangrijke rol hebben gespeeld in het Zendingshuis passeren de revue.

De beperkte omvang van de historische schets heeft als nadeel, dat over het gebruik en de bewoners van zowel het oude Zendelingenhuis als van het huidige Zendingshuis slechts incidenteel wordt gesproken. De muren van deze huizen kunnen "boekdelen spreken" over de motivatie, opleiding en organisatie van het zendingswerk in de 19e en 20e eeuw. Een zinvolle gedachte is het geweest om na het artikel van dr. Enklaar een paragraaf van de hand van ds. A. de Haan over de plaats van het gerenoveerde Zendingshuis voor de missionaire arbeid nu en in de toekomst op te nemen.

J. Boneschansker

Dr. J.A.B. Jongeneel en Eeuwout Klootwijk, *Faculteiten der Godgeleerdheid, Theologische Hogescholen en de Derde Wereld*, IIMO Research Pamphlet No. 18, Leiden-Utrecht 1986, IV, 108 blz., fl. 12,50.

Dit keurig uitgegeven boekje verschaft waardevolle informatie en documentatie over de betrokkenheid bij de Derde Wereld van alle Faculteiten der Godgeleerdheid en Theologische Hogescholen in Nederland. Het draagt vooral een historisch karakter; voor het eerst wordt genoemde betrokkenheid over een periode van ruim honderd jaar in kaart gebracht. Daarnaast wil deze publicatie stimuleren tot het verbreden en verdiepen van bestaande, en het aangaan van nieuwe contacten.

Wat de negentiende eeuw betreft, bieden de samenstellers een schets van de tot 1876 vrij geringe bemoeienis van de Nederlandse academische theologie-beoefening met de Derde Wereld, en van haar daarmee intensiever bezig-